

ЗНАЧЕННЯ СОЦІАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ МАЙБУТНІХ МЕНЕДЖЕРІВ НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ РОЗВИТКУ СУСПІЛЬСТВА

Зміна характеру відповідальності особистості на сучасному етапі розвитку суспільства пов'язана багато в чому зі збільшенням її масштабів. На сьогоднішній день багато вчених вважають що рівень соціальної рефлексії людини має зростати. Особливість сучасного осмислення феномену відповідальності полягає в тому, що вона розглядається вже не стільки як характеристика виконання певного виду діяльності, а швидше як необхідна характеристика людської життєдіяльності в цілому, зокрема її професійної діяльності [1].

Багато сучасних філософів та соціологів, зокрема, Д. Ледд, М. Гайдеггер, Г. Ленк, Г. Йонас, К. Ясперс наголошують на виключній ролі відповідальності людини у сучасному світі технологій, що є пов'язаним з величезним впливом сучасної людини на всіх живих істот і навколишнє середовище.

На сьогоднішній день метою освіти для сталого розвитку є інтеграція принципів, цінностей та практик сталого розвитку у всі аспекти освіти та навчання. Ідейні засади освіти для сталого розвитку спонукають до змін у поведінці та світогляді сучасної молоді для забезпечення стійкого майбутнього, а саме розвитку у молоді відповідальності за екологічну цілісність, економічну життєздатність, справедливість і рівність у суспільстві для нинішнього та майбутніх поколінь [4].

На сучасному етапі розвитку українського суспільства та економіки підвищується необхідність впровадження ініціатив, пов'язаних з актуалізацією соціальної відповідальності у підготовці майбутніх фахівців економічної галузі, що пояснюється дедалі помітнішим впливом західних бізнес парадигм, увагою споживача до методів функціонування підприємства, якості та екологічності продукції, та необхідністю надання інформації щодо цих ініціатив стейкхолдерам.

Підготовка сучасного менеджера економічної галузі актуалізує проблему формування відповідальності саме через систему вищої освіти, оскільки на сучасному етапі розвитку суспільства управлінська діяльність вимагає гармонійної інтеграції бізнесу з базовими загальнолюдськими цінностями та соціальними нормами [3].

Соціальна відповідальність, зокрема особиста відповідальність та корпоративна відповідальність,

була предметом численних досліджень та дебатів протягом багатьох років серед науковців та практиків (Г. Боуена, М. Фрідмана, У. Фредеріка, К. Девіса, А. Керролла, Ш. Ханта, Ф. Фукуями, Т. Джонса, О. Охріменко, Т. Іванової, Т. Калінеску, Г. Ліхоносової, В. Альошкіна та ін.). На думку вчених відповідальна поведінка суб'єктів економічних відносин є гарантією сталого економічного та соціального розвитку, покращення якості життя, удосконалення виробничих відносин. Основні ідеї концепції сталого розвитку будуть реалізовані шляхом прийняття стратегій відповідальності суб'єктами економічних відносин. На сучасному етапі розвитку суспільства такий підхід дозволить інтегрувати в управлінські рішення передовий досвід поєднання приватних та суспільних інтересів на шляху підвищення конкурентоспроможності. Більшість вчених вважає, що провідниками ідей відповідальності в економічній сфері мають стати фахівці, що мають відповідну теоретичну підготовку. [4]

Вперше феномен соціальної відповідальності в бізнес-освіті України дослідили Н. Ушакова, Е. Винославська, А. Апішева, Т. Девтерева, О. Жирун, О. Москаленко, В. Савельєва та ін. З огляду на сучасні реалії суспільства, постала нагальна проблема актуалізації соціальної відповідальності у процесі професійної підготовки майбутніх менеджерів економічної галузі. ЗВО відіграють основну роль у сфері освіти щодо актуалізації соціальної відповідальності, оскільки вони є основними учасниками процесу підготовки майбутніх підприємців, керівників підприємств, керівників тощо [4].

Останнім часом студенти факультетів менеджменту та ділового адміністрування по всьому світу знайомляться з феноменом відповідальності на всіх її рівнях (особиста, соціальна, корпоративна соціальна відповідальність) у низці курсів. Для знайомства майбутніх менеджерів з цими концепціями по всьому світу розробляються та впроваджуються педагогічні інструменти, що включають використання досвіду навчання, тематичні дослідження, спеціальні завдання, організацію навчальних спільнот та волонтерські проекти. На даний час не вистачає досліджень, які б об'єктивно оцінювали вплив таких інструментів на розвиток громадянських цінностей та мотивації до професійної діяльності майбутніх менеджерів економічної галузі [6].

Важливим завданням сучасного ЗВО економічного профілю є допомагати майбутнім

менеджерам формувати їх почуття громадськості та впевненість в тому, що вони можуть змінити на краще ситуацію в світі. Зараз актуальності набирають освітні експерименти, які поєднують всі ці програми як інтегральні частини концепції соціальної відповідальності та віддзеркалюються у навчальних планах та програмах. Метою цього є створення університетської корпоративної культури. Ці ініціативи допомагають студентам розвинути основні соціальні навички, почуття зв'язку з навколишнім світом та впевненість, що вони можуть змінити світ, адже соціальна відповідальність є особистою інвестицією кожного в благополуччя інших людей та людства в цілому [3].

Багато шкіл та університетів Європи та США впроваджують державні та місцеві ініціативи з культивування особистої та соціальної відповідальності молоді. Ключовими елементами цих ініціатив є моральні дискусії, кооперативне навчання, спільне прийняття рішень на рівні академічної групи, факультету, ЗВО, побудова академічної спільноти, кооперація з місцевою громадою [5].

Багато зарубіжних освітніх установ впроваджують соціальні проекти, що сприяють просоціальній поведінці молоді та культивують такі особисті якості, як відчуття суспільної корисності, чесність та відповідальність. У навчальних планах багатьох європейських та американських ЗВО можна виокремити низку елементів, які, інтегруючись на міжпредметному рівні, сприяють підвищенню рівня соціальної відповідальності майбутніх менеджерів: навчання кооперації; сприяння навичкам надання допомоги; побудова позитивних моделей наслідків колективної діяльності; сприяння розумінню студентами почуттів та звичаїв інших людей; розвиток самоконтролю та внутрішнє засвоєння ключових цінностей через "позитивну дисципліну". Освітні установи, залучені до впровадження ініціатив з формування відповідальності, повідомляють про загальне покращення результатів навчання, підвищення оцінок, зменшення дисциплінарних проблем, покращення морального стану персоналу закладів освіти [6].

На сьогодні питання розвитку відповідальності майбутнього фахівця економічної галузі в Україні знаходиться на стадії свого становлення. В Україні ще не сформувалася власна модель соціальної відповідальності. Найактивнішими у цій сфері є представництва іноземних компаній, які переносять на українське підгрунтя сучасні світові практики, принципи і стандарти, а також найбільші українські підприємства. Це можна підтвердити результатами всеукраїнського опитування підприємств щодо необхідності впровадження політики соціальної відповідальності: було виявлено, що лише половина респондентів (близько 54%) підтримують ідею запровадження політики соціальної відповідальності, 41% – не вважають це за потрібне, а останні 5% компаній зазначили, що не бачать ніякого сенсу в запровадженні такої ініціативи [2].

Перешкодами до поширення концепцій соціальної відповідальності в Україні, на думку більшості науковців та підприємців, є брак коштів, податковий тиск, недосконалість нормативно-правової бази, недостатність інформації і досвіду, відсутність або слабкість суспільного інтересу та мотивації до впровадження цих ініціатив.

Таким чином, актуалізація професійної відповідальності майбутніх менеджерів та створення сприятливих умов для формування їх почуття особистості та соціальної відповідальності займає важливе місце у їх професійній підготовці. Необхідною умовою пошуку шляхів управління процесом формування професійної відповідальності майбутніх менеджерів економічної галузі є розуміння сучасного стану сформованості професійної відповідальності у майбутніх фахівців, зокрема майбутніх менеджерів економічної галузі.

Список літератури

1. Йонас Г. Принцип відповідальності. У пошуках етики для технологічної цивілізації: монографія / Г. Йонас. – К.: Лібра, 2001. – 400 с.
Jonas Gh. "Pryncyp vidpovidal'nosti. U poshukakh etyki dlja tekhnologichnoji cyvilizaciji" [The principle of responsibility]: monograph / Gh. Jonas. – Kiev.: Libra, 2001. – 400 p.
2. Калінеску Т. В. Соціальна відповідальність: підручник [Електронний ресурс] / Т. В. Калінеску, Г. С. Ліхоносова, В. С. Альошкін, – Сєверодонецьк: вид-во СНУ ім. В. Даля. – 2015. – Режим доступу до ресурсу: <http://csr-ua.info/csr-ukraine/article/>.
Kalinesku T. V. "Socialjna vidpovidal'nostj" [Social responsibility]: textbook / T. V. Kalinesku, Gh. S. Likhonosova, V. S. Aljoshkin, – Sjeverodonecjk: V. Dalj SNU. – 2015, <http://csr-ua.info/csr-ukraine/article/>.
3. Лободинська О. Формування соціальної відповідальності у випускників ВНЗ як чинника успішного працевлаштування / О. Лободинська // Вісник НТУУ «КПІ». Філософія. Психологія. Педагогіка. – 2013. – Вип. 2. – С. 36–38.
Lobodynsjka O. "Formuvannja socialjnoji vidpovidal'nosti u vypusknykiv VNZ jak chynnyka uspishnogho pracevlashtuvannja" [Formation of social responsibility among graduates of higher educational institutions as a factor of successful employment] O. Lobodynsjka //NTUU «KPI» Newsletter. Philosophy. Psychology. Pedagogy. – 2013. – No. 2, pp. 36–38.
4. Молодченко В.В. Модернізація цінностей в українському суспільстві засобами освіти (філософський аналіз): монографія/В.В. Молодченко. К.: Знання України, 2010. – 383 с.
Molodchenko V.V. "Modernizacija cinnostej v ukrajinsjkomu suspil'jstvi zasobamy osvity (filosofs'kijj analiz)" [Modernization of values in Ukrainian society by means of education (philosophical analysis)]: monograph /V.V. Molodchenko. Kiev.: Znannja Ukrainjny, 2010. – 383 p.
5. Carroll, A. B., Lipartito, K. J., Post, J. E., Werhane, P. H., & Goodpaster, K. E. 2012. Corporate responsibility: the American

Experience. Cambridge, UK: Cambridge University Press.

6. Ibrahim, N.A., Angelidis, J.P., Howard, D.P.: Corporate social responsibility: A comparative analysis of perceptions of practicing accountants and accounting students. *J. Bus. Ethics* 66, 157–167 (2006).